

III

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ ВИЂЕН ИЗ УГЛА ОПСЕРВАТОРИЈЕ НА КАЛЕМЕГДАНУ (ПРЕДЛОГ ЗА ПОЧАСНОГ ЧЛАНА АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА „РУЂЕР БОШКОВИЋ“)

МИЛАН ЈЕЛИЧИЋ

На годишњој скупштини Астрономског друштва „Руђер Бошковић“ одржаној 22. априла 2019. Милан С. Димитријевић је изабран за почасног члана нашег Друштва. Ниже је дат предлог за његов избор.

Лично сам веома задовољан што сам се свесрдно заузео да многопоштовани Ненад Јанковић и високо цењена Јелена Милоградов-Турин, као важне личности, буду почасни чланови нашег Друштва „Руђер Бошковић“. Додуше, себи могу да замерим, што нашу драгу Јелену нисам благовремено предложио за почасног члана још за њенога живота, већ постхумно.

Како би се избегла таква омашка, и у случају Милана С. Димитријевића, који је додуше свега две године старији од мене, што значи и самном, користим драгоцену прилику да овај цењени цењени скуп замолим да прихвати предлог да се Димитријевић изабере за почасног члана Астрономског друштва „Руђер Бошковић“.

ОСНОВНИ БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Милан С. Димитријевић је вишестрана стваралачка личност, која се у продуктивном раду огледала у више врло раличитих области од: астрономије и астрофизике, преко физике, историје и филозофије науке, археоастрономије, информатике, нумизматике, педагошког рада, поезије, популаризације науке, свестране предавачке активности, публицистике, поезије и преводилаштва. Он је пре свега духовни син свога цењеног оца, Сергија Димитријевића, вишесмерног научног истраживача, медијевалисте и нумизматичара европског гласа

и имена, привредног историчара, који се веома студиозно бавио и савременом историјом и историјом радничког покрета, историјом Југа Србије и завичајног простора, етнографа, прегаоца у сакупљању народних умотворина, вишеструког колекционара, путописца, приповедача, лиричара, револуционара и ствараоца историје, који је себи на бурном и динамичном животном путу високо постављао лествице. Сергије је у младости, пре Другог светског рата, водио партијску ћелију Комунистичке партије Југославије у Паризу. Било је то време када су европски левичари, тврдо уверени у исправност њихових идеја, не бринући се за своје животе, журно ходили ка Француској, како би се у Шпанији супротставили Франковом фашизму и Хитлеровцима. Члан ове ћелије био је и велики југословенски и српски физичар Павле Савић, касније вишегодишњи председник САНУ.

После Другог светског рата др Сергије ће постати плодни истраживач нарочито на подручјима историје радничког покрета у Србији и прошлости лесковачког краја. Познат је и као један од наших најзначајнијих колекционара, пре свега у области нумизматике. Проучавајући, нарочито српски средњовековни новац објавио је више књига и студија.

Милан, по угледу на оца, идеалисту, такође је себи у младости, а и током живота постављао високе циљеве. После Класичне гимназије у Београду, у којој је, како воли да каже, осам година учио латински и шест старогрчки, завршио је астрофизику на Астрономској групи и физику на Физичкој групи Природно-математичког факултета. Врло брзо је затим одбранио магистарску (1976) и докторску (1978) тезу.

Радио је у Институту за физику (1974-1978; 1983-1984) и Институту за примењену физику (1979-1983) у Београду, да би се на крају, првог септембра 1984. године, трајно, до пензије (2012), запослио у Астрономској опсерваторији.

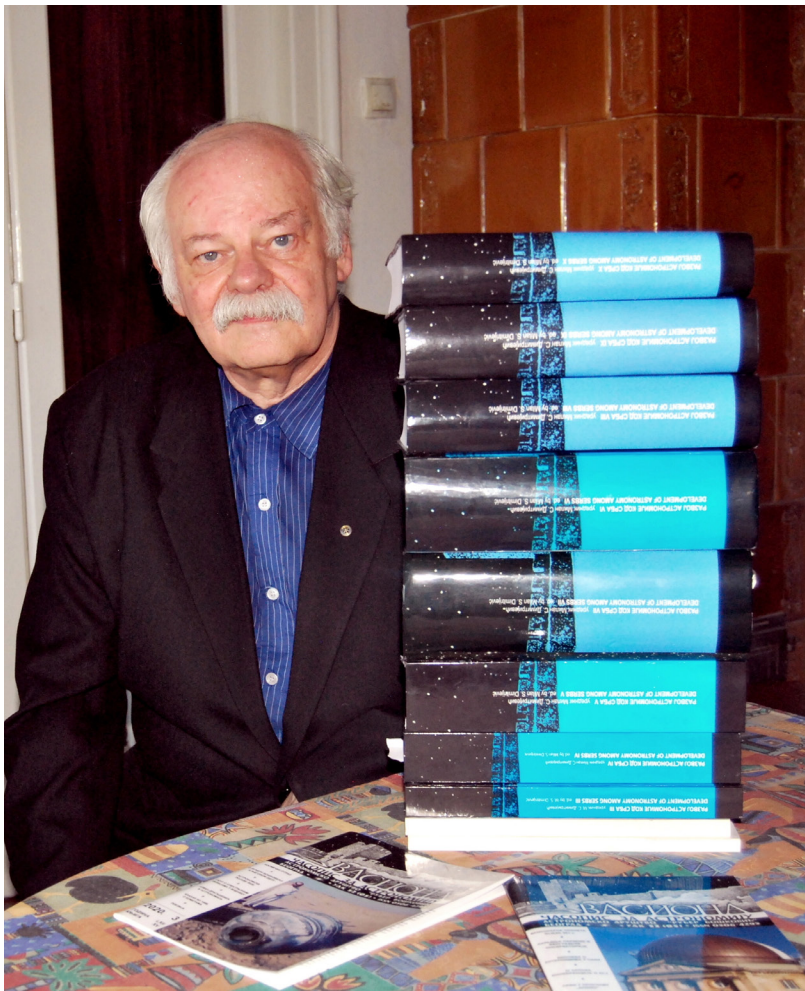
Улази у ред наших најистакнутијих астрофизичара. Бавећи се астрономском спектроскопијом, односно Штарковим ширењем спектралних линија, стекао је светски углед. Његови радови у тој области су бројни и незаобилазни,

У тешко време после разбијања Југославије, односно грађанског рата и новог покушаја консолидовања српског народа, скоро две године, 1993. и 1994, је био савезни министар за науку, технологију и развој у влади Радоја Контића.

Директор Астрономске опсерваторије у Београду био је од 1994. до 2002. године. Радио је са пуно пожртвовања. Иако не спада у људе „сове“, већ на против „шеве“, како је говорио наш поштовани и цењени председник Радован Данић,⁴¹⁷ знао је због директорских послова да осване на Опсерваторији. После једне непроспаване ноћи рекао ми је: „Измакао ми је ноћни превоз... жао ми је да платим такси, а имам посла – па остао“... А онда је дошло и време у коме је причао: „Около ме само оговарају... да се опијам, да примам мито, да радим само за своју славу, да непотребно трошим паре на публикације и на путовања, да моји радови нису вредни“... Било је то време масовних чистки „Милошевићевих директора“. И поред заузимања није могао да обнови директорски

417 Радован Данић је сматрао да астрономи као сове морају да су активни ноћу док су обични људи као шеве, које су живахне по дану.

мандат. Овај догађај, као и пар неизбора за члана САНУ, дубоко су га повредили. Исто се десило и 2012. када му колеге, већином гласова Научног већа, нису дозволиле да реализује законску могућност, да као научни саветник проведе још две године на послу. Сматрајући да је пензија неприродна измишљотина, наставио је да долази на посао, да ради волонтерски, што чини и данас.

Милан С. Димитријевић поред десет зборник конференција „Развој астрономије код Срба“ које је уредио (Снимио Миодраг Дачић по молби Милана Јеличића)

У време Милановог управљања Опсерваторијом, у складу са временом, а и његовим заузимањем, на овој деценијама класичној астрономској опсерваторији превладао је њен астрофизички део, како по броју радова тако и запослених. Астрофизичку групу је тада водио Иштван Винце, иначе његов докторант.

Неправедну блокаду земље, којом су западне силе усмеравале токове југословенске кризе у антисрпском смеру (стално мислећи да тако раде против

Русије), директор М. С. Димитријевић је у области науке покушао да превазиђе борбом против санкција у науци и организовањем сусрета са страним научницима. Тако су се у договору са астрономима, пре свега суседних земаља, почеле да одржавају заједничке српско-бугарске, српско-румунске астрономске и српско-белоруске физичке конференције, од којих се данас одржавају само српско-бугарске и српско-белоруске. Одржана је и по једна српско-мађарска и српско-грчка астрономска конференција.

За време прославе 132. године постојања Астрономске опсерваторије, која је обележена 9. априла 2019. године и додељивања награда заслужним појединцима, пало ми је на памет да је ово награђивање увео М. С. Димитријевић у време свога директоровања.

Милана С. Димитријевића одликују велика систематичност и упорност у раду. Јелена Милоградов-Турин која ми је једном приликом рекла: „Ви сте Јеличићу обележени као Димитријевићев човек“. Другом приликом је изјавила: „Бескрајно сам му захвална што је део своје енергије прелио на мене“. Неки из Института за физику су се чудећи питали: „Шта је ово? Цео број 'Васионе' је написао Милан Димитријевић“.

Поменуће особине, битне за ефикасност су му омогућавале да поред радних и породичних обавеза има много времена за рад у нашем Друштву и другим организацијама, за бављење поезијом, својим родним Лесковцем, као и на издавању својих и необјављених књига његовог оца.

РАД У НАШЕМ ДРУШТВУ И НА ПОПУЛАРИЗАЦИЈИ АСТРОНОМИЈЕ

У Астрономском друштву „Руђер Бошковић“ Милан С. Димитријевић био је:

- 23 године председник, од 1982. до 2004. године.
- 22 године главни и одговорни уредник „Васионе“, часописа за астрономију, од 1985. до краја 2004. и од 2018. године. Члан Редакције „Васионе“ је непрекидно од 1978-2011. и од 2018. године.
- члан Управног одбора (раније Председништва) је 42 године, почев од 1974. године.
- организатор неколико скупова. Поменимо, на пример, да је његовом заслугом до 2019. у организацији нашег Друштва одржано девет конференција „Развој астрономије код Срба“, а данас (22. априла 2019) смо отворили десету.
- Скупове „Развој астрономије код Срба“ прате, наши најобимнији зборници, и то у његовој редакцији. Захваљујући Димитријевићу наше Друштво је издало и шест зборника радова са српско-бугарских астрономских конференција.

Недавно, правећи анализе поводом престанка финансијске подршке Града нашем Друштву, нашао сам да је Друштво за 85 година свог постојања издало часописа и других публикација на укупно 21 217 штампаних страница. М. С. Димитријевић је својим уређивачким радом и писањем везан за преко 15.000 страница.

Поменимо да је као Савезни министра за науку Србије и Црне Горе обезбедио Друштву средства за штампу „Помрачења Сунца и Месеца“ Руђера Бошковића у преводу Ненада Ћ. Јанковића.

Поред ВАСИОНЕ, Милан, чија је важна одлика да је лак на перу, објавио је низ популарних чланака и у другим публикацијама.

Значајно је и да је са Александром Томићем је написао гимназијски уџбеник „Астрономија“, који је изашао у осам издања (једно у Српском Сарајеву), а преведен је на албански и македонски језик.

– Поред популарних предавања у нашем Друштву одржао је низ предавања у Београду (последњих година највише помиње Ротари клуб), широм Србије и Републике Српске. Пре неки дан сам сазнао да се налази у аутобусу на путу за Кикинду где ће причати о *Тајни великог ћутања Универзума*. У питању је на стотине предавања, не знам тачан број; то зна само вредни Димитрије који о свему, вероватно и о мојим непочинствима, води евиденцију.⁴¹⁸ Његова предавања је често пратио покретни планетаријум Друштва астронома Србије. За разлику од млађих, који често извољевају, посебно око неплаћених активности, ентузијаста М. С. Димитријевићу ни у пензији није ништа тешко. Имам утисак као да прихвата све позиве.

– Бројна су његова учешћа у образовним програмима Радио телевизије Србије, на основу којих му је у своје време Завод за уџбенике објавио неколико „астрономских“ видео касета.

Може се закључити да је Милан С. Димитријевић данас један од најзначајнијих српских популаризатора астрономије.

Како је опште мишљење да је далеко више од свих наших живих чланова, и то несебично, што кажу волонтерски, уложио највише енергије и времена у рад нашег Друштва, предлажем да Милан С. Димитријевић буде изабран за почасног члана Астрономског друштва „Руђер Бошковић“.

Васиона, бр 4, 2020, стр. 103-106.

418 Према мојој евиденцији, до увођења ванредног стања због панденије, 16. марта 2020. године, одржао сам 465 популаризаторских предавања за јавност (Прим. М.С.Д.).